ישראל, יהודים והשלום בספרי לימוד ומדריכי מורים של הרשות הפלסטינית- יוני 2020

מאת: ד"ר ארנון גרוס

הקדמה

ספרי לימוד מצביעים על הערכים שאותם מעוניינת החברה להחדיר לדור הצעיר. כאשר הספרים מוצאים לאור ע"י הממשלה – כמו המצב ברשות הפלסטינית (רש"פ) – הם מצביעים על כוונותיה לטווח ארוך. מכאן חשיבות המחקר של ספרי הלימוד בחברות הנמצאות בסכסוך כגון זה הקיים בין ישראל והפלסטינים.

ספרי הלימוד הפלסטיניים הופיעו לראשונה בין 2000 – 2006 ושוב בין 2016 – 2019. זהו נייר מסכם המבוסס על קרוב ל-400 ספרי לימוד שיצאו לאור בין השנים 2013 – 2019 ומעל ל-100 ספרי הדרכה למורים שהודפסו ברובם ב-2018. ספרים אלה נמצאים בשימוש בשטחי הרש"פ, כמו גם ברצועת עזה וברוב בתיה"ס במזרח ירושלים. אלו הם ספרי חובה בכל בתיה"ס בשטחים אלה, כולל בתיה"ס הפרטיים ואלה מהם שמופעלים ע"י סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים הפלסטינים – אונר"א.

מההתחלה, כללו ספרי הלימוד של הרש"פ שלושה עקרונות יסוד בכל הקשור לסכסוך המזרח-תיכוני: דה-לגיטימציה של קיום ישראל ושל עצם נוכחות היהודים בארץ – כולל הכחשת קיומם של מקומות קדושים ליהודים בה, דמוניזציה של ישראל ושל היהודים, והטפה למאבק אלים לשחרור במקום חינוך לשלום ודו-קיום.

החמרה מהותית של גישה זו הובחנה בספרים שהחלו להופיע ב-2016, הן בהקצנת עקרונות היסוד הללו והן בהחדרתם למקצועות לימוד מדעיים וטכניים בהיקף נרחב יותר מבעבר.

מדריכי המורים, שאותם חקרתי ב-2019, מרחיבים את הפרספקטיבה, לא רק של עקרונות היסוד הנ"ל, אלא גם של תהליך האינדוקטרינציה הממשי, והם חושפים מגוון אמצעים הנמצאים בשימוש בהקשר זה.

להלן מספר דוגמאות:

דה-לגיטימציה של קיום ישראל

ישראל מוצגת כישות כובשת מראשית קיומה שנוסדה על חורבות העם הפלסטיני ב-1948, מאורע המתואר באמצעות המונח "*נכבה*" – "אסון". זהו נושא מרכזי באינדוקטרינציה של הרש"פ שמוצג בהתאמה לגילים השונים של התלמידים. הדוגמה הראשונה שלהלן לקוחה ממדריך למורה בכתה ב', ולכן היא מופיעה בצורה מפושטת:

"המורה יספר [לתלמידים] סיפור קצר על מולדתנו פלסטין: 'סבי היה גר בכפר יפה ב[סביבת] חיפה. הוא עבד בחקלאות, אהב את האדמה ושמר עליה. ביום עצוב אחד באו פנים זרות כדי לגרש את סבי מעל אדמתו, לשרוף את היבול ולאלצו להגר לארצות רחוקות'."

(מדריך למורה, *שפתנו היפה*, כתה ב' (2018) עמ' 124)

يسرد المعلم قصة قصيرة عن وطننا فلسطين (كان جدي يعيش في قرية جميلة في حيفا، يعمل بالزراعة، ويحب الأرض، ويحافظ عليها. في يوم حزين جاءت وجوه غريبة لتطرد جدي من أرضه، وتحرق الزرع، وتهجره إلى بلاد بعيدة).

הדוגמה השניה, גם היא לקוחה ממדריך למורה, שייכת לכתה י"א:

"שאלה שישית: 'ההתיישבות איננה רק מטרה בפני עצמה, אלא גם אמצעי להשתלטות מדינית על פלסטין. לכן חובה עלינו לבנות ישובים עבריים':

- אביע את דעתי על אימרה זו: ההתיישבות הציונית בפלסטין איננה מצטמצמת לפעולות בניה בלבד, אלא מתלווה להרס החברה הערבית הפלסטינית מתוך יישום הגותם הציונית הגזענית של שלילת האחר ועקירתו, אי דו-קיום עימו ואי קבלת קיומו. היא אמצעי לשליטה על פלסטין וכיבושה ובניית המדינה הציונית בה.
- אפרט את מטרת הכיבוש הציוני בחיזוק ההתיישבות: מטרת הכיבוש לבוא במקום ולכפות הגירה על העם הפלסטיני כדי ליישב במקומו בפלסטין את המהגרים הציונים."

(תשובות על שאלות: מדריך למורה, *לימודי היסטוריה*, כתה י"א (2018) עמ' 126)

السؤال السادس: (الاستيطان ليس هدفاً في حد ذاته فحسب، بل أيضاً وسيلة للاستيلاء السياسي على فلسطين، لذلك يجب علينا أن نسعى لبناء مستوطنات عبرية):

- أبدي وجهة نظري في هذه المقولة: إن الاستيطان الصّهيوني في فلسطين لا يقتصر على عملية البناء فقط، بل يتلازم ذلك مع هدم المجتمع العربي الفلسطيني تطبيقاً لفكرهم الصّهيوني العنصري في نفي الآخر واقتلاعه وعدم التعايش معه ولا القبول بوجوده، وهو وسيلة للسيطرة على فلسطين واحتلالها، وبناء الدولة الصّهيونية فيها.
- أُبيّنُ هدف الاحتلال الصّهيوني من تعزيز الاستيطان: هدف الاحتلال وغايته الإحلال وتهجير الشعب الفلسطيني، من أجل توطين الوافدين الصهاينة بدلاً منه في فلسطين.

שטח ישראל מלפני 1967 נקרא "השטחים הפלסטיניים שנכבשו ב-1948":
"החלוקה הגיאוגרפית של העם הפלסטיני:

פעילות 2: נתבונן במספרי העם הפלסטיני עפ"י מקום המגורים ואח"כ נבצע את מה שלהלן:

-ננתח את הנתונים המופיעים בטבלה ואח"כ נציג את התוצאות שהגענו אליהן.

-נסיק מסקנות לגבי האזורים שבהם נמצא המספר הגדול ביותר מבני העם הפלסטיני.

מספר התושבים	מקום המגורים
2,972,069	הגדה המערבית
1,912,276	רצועת עזה
1,531,711	**השטחים שנכבשו בשנת 1948**
5,594,683	הפזורה במדינות ערב
695,677	הפזורה במדינות הזרות [כלומר, הלא-ערביות]
12,706,407	סה"כ פלסטינים

המנגנון הפלסטיני המרכזי לסטטיסטיקה 2016"
(*גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 92. **ההדגשה הוספה**.)

التّوزيع الجغرافيّ للشعب الفِلَسطينيّ:

نشاط (٢): نلاحظُ أعداد الشّعب الفِلَسطينيّ، وَفْقَ مكان الإقامة، ثمّ نقوم بما يأتي:

- نُحَلِّلُ البيانات الواردة في الجدول، ثمّ نعرضُ ما توصّلنا إليه من نتائج.
- نستنتج المناطق الّتي يوجد فيها العدد الأكبر من الشّعب الفِلَسطينيّ.

مكان الإقامة	عدد السكّان
الضّفّة الغربيّة	٢،٩٧٢،٠٦٩
قطاع غزّة	١،٩١٢،٢٦٧
الأراضي المحتلّة عام ١٩٤٨م	١،٥٣١،٧١١
الشتات في الدُّوَل العربيّة	٥،٥٩٤،٦٨٣
الشتات في الدُّوَل الأجنبيّة	٦٩٥،٦٧٧
مجموع الفِلَسطينيّين	١٢،٧٠٦،٤٠٧

الجهاز المركزي للإحصاء الفِلَسطينيّ عام ٢٠١٦م

החמרה: ספרי הלימוד של הרש"פ שהודפסו מ-2016 ואילך מכילים תופעה חדשה מבשרת רעות: השם "ישראל" הוחלף ברוב המקרים בכינוי "הכיבוש הציוני". בכך הועמקה אי ההכרה בישראל כמדינה לגיטימית, מצב ששרר עוד מקודם. יתירה מזו, המאבק בישות קונקרטית – מדינת ישראל – הפך להיות ע"י כך למאבק בישות מיתית שכולה רוע – הציונות, שאליה נלווים אוטומטית רגשות פחד ושנאה. בדוגמה שלהלן, שנלקחה מספר לימוד של כתה י', מתוארים הסכמי שביתת הנשק של רודוס מ-1949 הין "הכיבוש הציוני" ומספר מדינות ערביות:
"...הצבאות הערביים נסוגו מפלסטין ונחתמה שביתת הנשק של רודוס בשנת 1949 באופן נפרד בין הכיבוש הציוני לבין כל אחת מירדן, מצרים, סוריה ולבנון..."
(*גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 7)

يتمركز فيها الجيش المِصريّ، وانسحبت الجيوش العربيّة من فِلَسطين، وتمّ توقيع هدنة رودس عام ١٩٤٩م بشكل منفرد بين الاحتلال الصُّهيونيّ، وبين كلّ من الأردن، ومصر، وسوريا، ولبنان، وأعطت هذه الهدنة

לפני 2016, לעומת זאת, וכפי שמתברר מהדוגמה שלהלן, היו המלים "הכיבוש הישראלי", "ישראלים" ו"הארגונים הציוניים" עדיין קיימות, במקום "הכיבוש הציוני", "הציונים", ו"הכנופיות הציוניות" של היום:
"<u>הכיבוש **הישראלי**</u>
האסון [*נכבה*] של שנת 1948 בא על החברה הפלסטינית בידי **הארגונים** הציוניים, באופן שרוב הפלסטינים נאלצו להגר מאדמתם **ומדינת ישראל** הוקמה בחלק מפלסטין. הגדה המערבית סופחה לירדן בשנת 1950 ורצועת עזה צורפה למינהל המצרי. הנסיגה [*נכסה*] של שנת 1967 בא על החברה הפלסטינית באופן ש**הישראלים** הצליחו לכבוש את שארית פלסטין - הגדה המערבית ורצועת עזה. כמו-כן נכבש מדבר סיני ממצרים ורמת הגולן מסוריה."
(*חינוך לאומי*, כתה ה' (2014) עמ' 30. **ההדגשות הוספו**)

الاحتلال الإسرائيلي :

حلَّتْ بالمجتمع الفلسطينيِّ نكبةُ عام ١٩٤٨م على يد المُنَظَّمات الصُّهْيونية، حيث هُجِّرَ معظم الفلسطينيين من أرضهم، وَأنشئت دولة اسرائيل في قسم من فِلَسْطين، وَضُمَّتْ الضفة الغربية إلى الأردن عام ١٩٥٠م، وأُلحِقَ قطاعُ غزةَ بالإدارة المصرية. وحلَّت نكسة عام ١٩٦٧م بالمجتمع الفلسطيني، حين تمكَّن الإسرائيليون من احتلال باقي فلسطين المتمثل في الضفة الغربية وقطاع غزة، كما احتلت صحراءُ سَيْناء من مصر، وهضبةُ الجولان من سوريا.

לעומת זאת, העיקרון שלפיו פלסטין מחליפה את ישראל כמדינה הריבונית באזור היה קיים עוד מההתחלה:
"פלסטין היא ערבית ומוסלמית"
"מדינות המולדת הערבית"
"פלסטין"
(*טיפוח לאומי וחברתי*, כתה ד', חלק א' (2019) עמ' 8)

٢ فِلَسْطينُ عَرَبِيَّةٌ و إِسْلامِيَّة

ج: دول الوطن العربي

"א. אצבע את מפת מולדתי בצבעי הדגל הפלסטיני"

(*חינוך לאומי ולחיים*, כתה ב', חלק א' (2019) עמ' 8)

أ- أُلَوِّنُ خَريطَةَ وَطَني بِأَلْوانِ الْعَلَمِ الْفِلَسْطينِيِّ.

"פלסטין נמצאת באגף האסייתי של המולדת הערבית באזור הידוע כלבנט [*בילאד אלשאם* בערבית] והכולל את המדינות פלסטין, ירדן, סוריה ולבנון, באופן שפלסטין נמצאת בחלק הדרומי-מערבי של הלבנט."
(*גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק א' (2019) עמ' 7)

تقع فِلَسطين في الجناح الآسيوي من الوطن العربي، ضمن المنطقة المعروفة ببلاد الشام الّتي تضمّ دُوَلَ: فِلَسطينَ، والأُردنِ، وسوريا، ولبنان، حيث تقع فِلَسطين في الجزء الجنوبيّ الغربيّ من بلاد الشام،

ועל-גבי המפה:
"מדינות הלבנט"
"סוריה", "לבנון", "ירדן", "פלסטין"
(*לימודי חברה*, כתה ו', חלק א' (2019) עמ' 43)

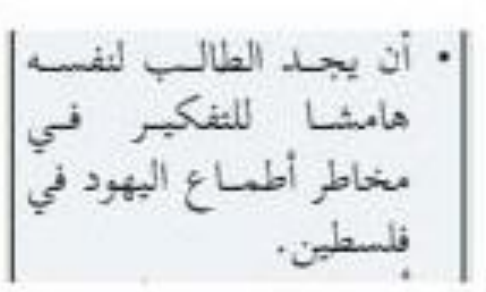

<u>דה-לגיטימציה של נוכחות היהודים בארץ</u>

אין ליהודים כל זכות בארץ אלא רק "שאיפות חמדניות":

"התלמיד ימצא לעצמו זמן פנוי להרהר בסכנות של שאיפות היהודים החמדניות [*אטמאע*] בנוגע לפלסטין."

(מטלה: מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ט' (2018) עמ' 30)

• أن يجد الطالب لنفسه هامشا للتفكير في مخاطر أطماع اليهود في فلسطين.

הם מתיישבים קולוניאליים, בדומה לאירופים ביבשת אמריקה:

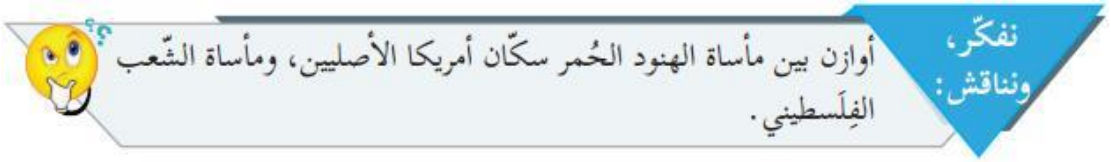
"קולוניזציה [*איסתיטאן*]: תפיסת מקומו של עם ע"י עם אחר והשתלטות על אדמתו – הכיבוש הציוני של פלסטין."

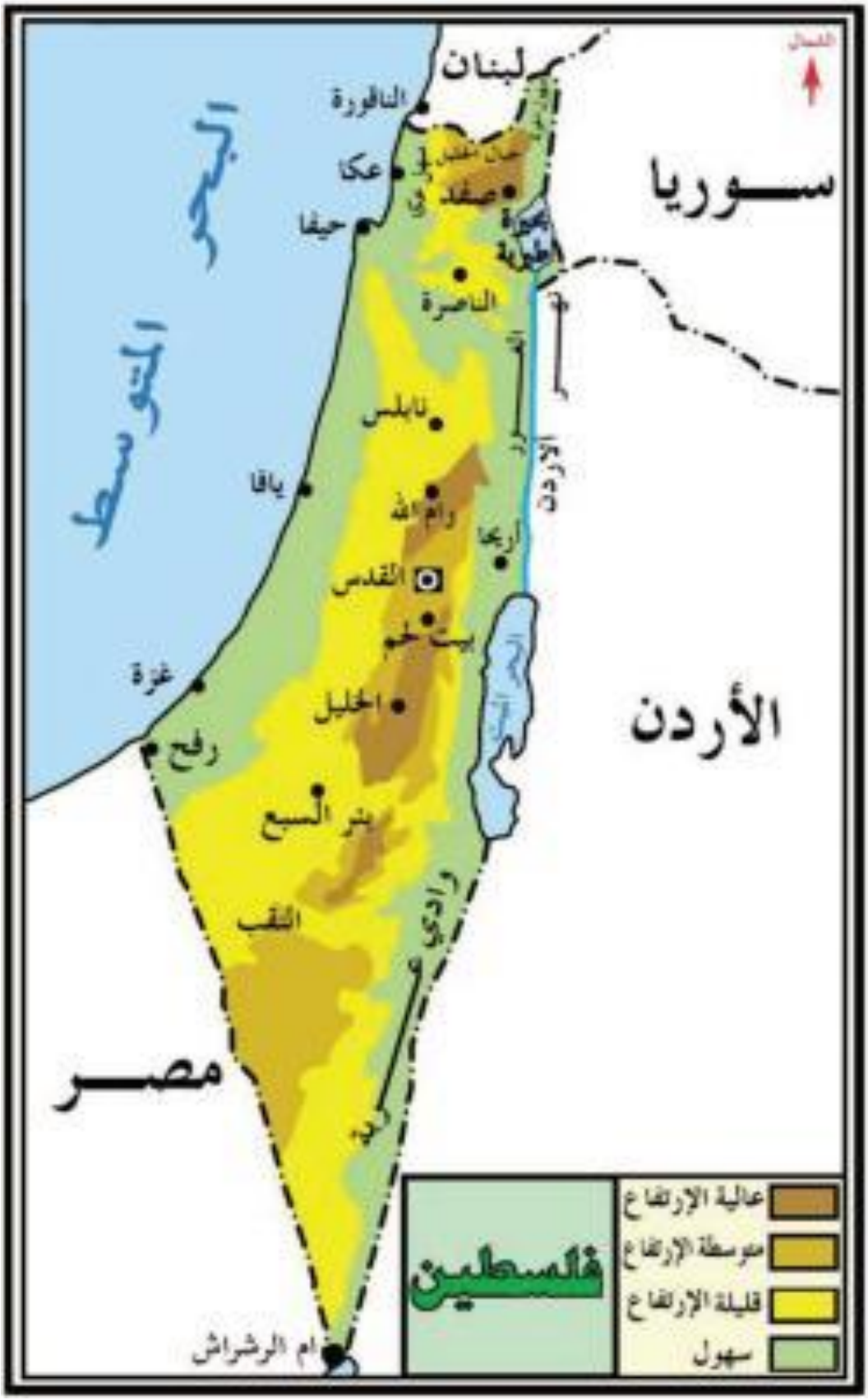
(*לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק א' (2017) עמ' 9)
גירסה מעודכנת יותר של עמוד זה בדוגמה מאוחרת יותר:

(*לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק א' (2019) עמ' 9)
ועוד:
"אשווה את הטרגדיה של האינדיאנים תושבי אמריקה המקוריים לטרגדיה של העם הפלסטיני."
(*לימודי חברה*, כתה ח', חלק ב' (2019) עמ' 34)

אי-הכרה בלגיטימיות של נוכחות היהודים בארץ מתבטאת בהיעדרות הערים היהודיות מעל גבי המפה, כולל תל אביב, או הופעתן תחת שמות ערביים, כמו העיר הישראלית אילת שעדיין נקראת בשם המקום השומם שבו הוקמה:
"פלסטין"
"אום אלרשראש"
(*לימודי חברה*, כתה ה', חלק ב' (2019) עמ' 36)

لبنان
الناقورة
عكا
حيفا
صفد
الناصرة
نابلس
يافا
رام الله
أريحا
القدس
بيت لحم
غزة
الخليل
رفح
بئر السبع
النقب
سوريا
الأردن
مصر
البحر المتوسط
فلسطين
عالية الإرتفاع
متوسطة الإرتفاع
قليلة الإرتفاع
سهول
أم الرشراش

(*לימודי חברה*, כתה ו', חלק א' (2019) עמ' 57)

העברית, שפתם הלאומית של היהודים, נמחקת, בפועל, ממסמכים היסטוריים המתייחסים אליה כאל לשון רשמית בארץ מבחינה היסטורית. להלן מטבע מימי המנדט הבריטי שממנו נמחקה הכתובת העברית בתמונתו המופיעה בספר לימוד של הרש"פ:

نشاط (١):

أمرِّرُ قلمي على الدائرة فيما يأتي:

أناقشُ: كيف يُمكنُني قياسُ محيطِ قطعةِ النّقد، باستخدامِ المِسطرةِ فقط؟
وباستخدام خيطٍ ومِسطرة؟

(*מתמטיקה*, כתה ו', חלק ב' (2019) עמ' 75)
ותצלום המטבע המקורי:

החמרה: ספרי הלימוד מאז 2016 מכחישים בתוקף את העבר היהודי בארץ ומכנים את המסורות על כך כ"אגדות". קו טיעון זה הוא חדש מאחר שספרי הלימוד הקודמים כללו קטעים שדיברו על ההיסטוריה היהודית בארץ בעת העתיקה. הטבלה שלהלן מדגימה זאת:

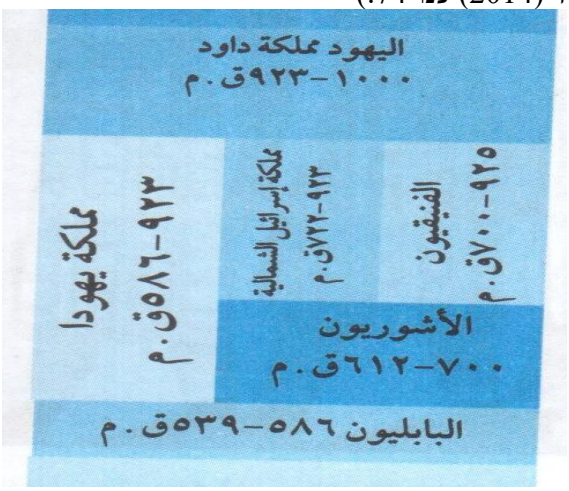
"היהודים ממלכת דוד
1000 – 923 לפנה"ס

הפניקים	ממלכת ישראל הצפונית	ממלכת יהודה
700 – 925 לפנה"ס	722 – 923 לפנה"ס	586 - 923 לפנה"ס

האשורים 700 - 612 לפנה"ס

הבבלים 586 – 539 לפנה"ס"

(*חינוך לאומי*, כתה ז' (2013) עמ' 3. טבלה דומה עם פרטים זהים מופיעה גם בספר *היסטוריה של ימי הביניים*, כתה ז' (2014) עמ' 74.)

ספרי הלימוד של היום, לעומת זאת, שונים לחלוטין:
"...[הכובש] בנה לעצמו ישות מלאכותית השואבת את זהותה ואת הלגיטימיות לקיומה מסיפורי מעשיות, אגדות וחזיונות שווא וניסה בשיטות ודרכים שונות ליצור עדויות חומריות חיות לאגדות אלה, או הוכחות ארכיאולוגיות אדריכליות שיאשרו את נכונותן ואמיתותן, אך לשווא."
(*השפה הערבית – המסלול האקדמי*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 68)

أَرْضَهُ، وَشَرَّدَ أَبْناءَهُ، ونَهَبَ ثَرَواتِهِ، وَشَوَّهَ هُوِيَّتَهُ، وَبَنى لِنَفْسِهِ كِياناً مُصْطَنَعاً يَسْتَمِدُّ هُوِيَّتَهُ، وَشَرْعِيَّةَ وُجودِهِ مِنْ حِكاياتٍ، وَأَساطيرَ، وَأَخْيِلَةٍ، حاوَلَ بِأَساليبَ وَطُرُقٍ شَتّى إيجادَ شَواهِدَ مادِّيَّةٍ حَيَّةٍ عَلى هذِهِ الأَساطيرِ، أَوْ أَدِلَّةٍ أَثَرِيَّةٍ مِعْمارِيَّةٍ، تُثْبِتُ صِحَّتَها وَمِصْداقِيَّتَها، وَلكنْ دونَ جَدوى.

בהקשר זה, הקשר ההיסטורי של היהודים לבירתם ההיסטורית ועירם הקדושה ירושלים מוכחש גם הוא:
"ירושלים היא עיר ערבית שאותה בנו אבותינו הערבים לפני אלפי שנים.
ירושלים היא עיר קדושה למוסלמים ולנוצרים."
(*טיפוח לאומי וחברתי*, כתה ג', חלק א' (2019) עמ' 29)

الْقُدْسُ مَدينَةٌ عَرَبِيَّةٌ بَناها أَجْدادُنا الْعَرَبُ مُنْذُ آلافِ السِّنين.
الْقُدْسُ مَدينَةٌ مُقَدَّسَةٌ عِنْدَ الْمُسْلِمينَ وَالْمَسيحِيّين.

"...אפילו אם יחפרו האויבים בהיסטוריה שלה חפירות [ארכיאולוגיות] כוזבות וטענות חסרות בסיס ויקימו על אדמתה מורשת מזויפת ומציאות הנתמכת ע"י כוח ועריצות..."
"...כך שהיא [ירושלים] תישאר בתודעת האומה מקודשת, מעל ומעבר לאומללות העובדה הקיימת, הנרטיבים המעוותים, ההיסטוריות הגזולות ואחיזת הפולשים שאינם חוסכים מאמץ בזיוף ההיסטוריה, שיווק אשליות והתרת הרסן בפני כלי ההרס כדי שיעוותו את הגיאוגרפיה."
(*השפה הערבית 1: עיון, דקדוק, משקלי שירה והבעה – המסלול האקדמי*, כתה י"ב (2019) ע"ע 39, 40, בהתאמה)

وإنْ حَفَر الأعداءُ في تاريخها أخاديدَ كاذبة، وادّعاءاتٍ باطلة، وأقاموا فوْق ترابها تُراثاً مُزيَّفاً، وواقِعاً مَدْعوماً بالقوّة والجَبَروت.

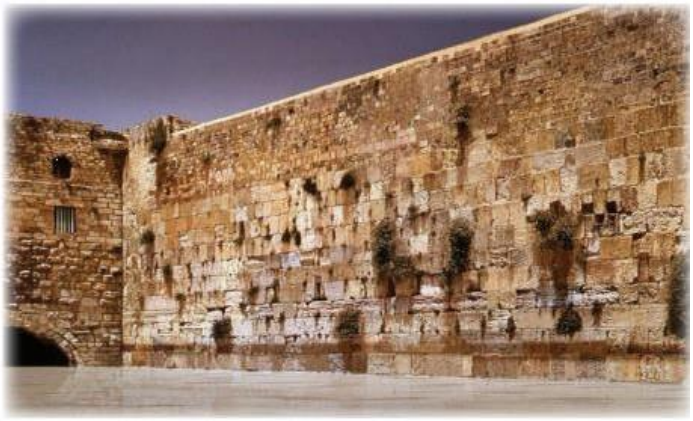
ربوعها؛ لتظلّ في وعي الأمة مقدّسةً تَترفّع عن بؤس الأمر الواقع، والرّوايات المشوّهة، والتّواريخ المغتصَبة، وقبضة الغزاة الّذين لا يَألون جهداً في تزييف التّاريخ، وتسويق الأوهام، وإطلاق العِنان لآلات الدّمار كي تُشوّه الجغرافية،

יתירה מזו, עצם קיומם של מקומות קדושים ליהודים בארץ, כמו הכותל המערבי בירושלים ומערת המכפלה בחברון, מוכחש. מקומות אלה מתוארים כמוסלמים בלעדית:

"כותל אל-בוראק"

"הארה: כותל אל-בוראק נקרא בשם זה תוך התייחסות לאל-בוראק [בהמת הרכיבה השמימית בשם זה] אשר נשא [עפ"י האמונה האסלאמית] את השליח [מוחמד] במסע האיסרא והמיעראג' [מסע לילי ממכה לירושלים שממנה הועלה נביא האסלאם השמימה לאחר שקשר את אל-בוראק לכותל]. כותל אלבוראק הוא חלק מהחומה המערבית של מסגד אל-אקצא והוא זכות בלעדית של המוסלמים לבדם."

(*חינוך אסלאמי*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 63)

حائط البراق

إضاءة: سُمِّيَ حائطُ البراقِ بهذا الاسم؛ نسبةً إلى البراقِ الَّذي حملَ الرَّسول ﷺ في رحلةِ الإسراءِ والمعراج، وحائط البراق جزء من السور الغربي للمسجد الأقصى وهو حق خالص للمسلمين وحدهم.

"המקום המקודש של אברהם [אל-*חרם* אלאיבראהימי – מערת המכפלה] הוא מקום קדוש למוסלמים..."

(*מתמטיקה*, כתה י"א, חלק א' [ריאלית] (2019) עמ' 97)

نشاط ١: الحرم الإبراهيمي مكان مقدس للمسلمين، وهو مبني من حجارة كبيرة (أنظر الشكل المجاور) فإذا كان طول أحد الحجارة يزيد عن عرضه بمقدار ٦ متر تقريباً، وطول قطره يساوي ٧√٥٧ متراً تقريباً. أفرض أن طول الحجر س وعرضه ص

דמוניזציה של ישראל

כל חברה הנתונה בסכסוך עושה דמוניזציה לחברה היריבה ע"י עצם הצגתה כאויב ותיאור תקיפותיה בעבר. אבל אם ספרי הלימוד מכילים גם מעט מידע אובייקטיבי על החברה היריבה, עם איזושהי הכרה במעמדה, הפרטים שבה מתוארים כבני אנוש רגילים וישנה איזושהי ביקורת עצמית על פעולות בעבר שנעשו נגד החברה היריבה – אזי, הדמוניזציה מיטשטשת מעט.

כל זאת ניתן למצוא בספרי הלימוד הישראליים בהקשר הסכסוך עם הפלסטינים. שום דבר מזה, לעומת זאת, לא נמצא בספרי הלימוד הפלסטיניים. שם, היריב הציוני הוא כולו רוע ומהווה איום קיומי על הפלסטינים המתוארים כקורבן האולטימטיבי, ללא כל חלק באחריות לסכסוך.

במהלך המחקר של ספרי הלימוד הפלסטיניים, נמצאו למעלה מ-40 האשמות נגד ישראל, החל מעצם יסודה על אדמה גזולה, טבח וגירוש של תושביה והרס עריהם וכפריהם, דרך רצח ילדים פלסטינים, התנקשות בחיי מנהיגים פלסטינים, תוקפנות, הריסת בתים, עקירת עצים, פגיעה בענפי כלכלה פלסטיניים שונים כמו גם במורשת הפלסטינית ובשירותים חיוניים כדוגמת שירותי החינוך והבריאות, חילול מקומות קדושים, הטלת מצור והגבלת חופש התנועה, מעצרים, עינויים והטלת מומים, וכלה באחריות לשימוש בסמים ולאלימות בתוך המשפחה בחברה הפלסטינית. להלן מספר דוגמאות:

הפריט הראשון, שנלקח מספר לימוד מתמטיקה, מתייחס לטבח דיר יאסין ב-1948 ואחריו באה שאלה בלתי מתמטית בעליל. קטע זה מייצג היטב את המגמה שהובחנה בקרב המחנכים הפלסטינים להכניס היבטים של הסכסוך לתוך מקצועות לימוד שאינם נוגעים לכך ישירות, וראו בהמשך גם את הדוגמה שנלקחה מספר לימוד ביולוגיה:

"פעילות 1: בכפר השקט והשלו ההוא, שתושביו חלמו על פת הלחם [היומית] שלהם, ואשר נמצא בפאתי ירושלים, בבוקר אותו יום אביבי, בשעה שהאנשים היו עוד ישנים, כנופיות האלימות, העושק והערמומיות נכנסו לכפר, הרגו קרוב לשלוש-מאות [תושבים] שלווים וגרשו את אנשיו כדי לרוקן את הארץ מתושביה ולהשתלט על אדמותיהם.

על איזה כפר מדבר הטקסט?"

(*מתמטיקה*, כתה י"א, חלק א' [ריאלית] (2019) עמ' 68)

نشاط ١: في تلك القرية الهادئة المفعمة بالسلام، الحالم أهلها بلقمة العيش، الواقعة على أطراف القدس وفي صباح ذلك اليوم الربيعي، حيث كان الناس نياماً، تدخل عصابات العنف والبطش والمكر للقرية، تقتل ما يقارب ثلاثمائة آمن، وتشرد أهلها لتفرغ الأرض من ساكنيها، وتستولي على أراضيهم.

عن أي قرية يتحدث النص السابق؟

רצח בכוונה של ילדים פלסטינים הינו האשמה המופנית תדיר לחיילים ישראלים. להלן תרגיל לשון "המסביר" את הסיבה לרציחות אלה:

"4. החיילים תוקפים את הילדים מתוך פחד מחלומותיהם"

(*השפה הערבית*, כתה ט', חלק ב' (2019) עמ' 60)

٤- يُهاجِمُ الجُنودُ الْأَطْفالَ خَوْفاً مِنْ أَحْلامِهِم.

הילד הפלסטיני מוחמד אלדורה, שלפי סרט טלביזיה צרפתי נהרג מאש חיילי צה"ל, מופיע כהמחשה לצד שאלות בביולוגיה בנושא השפעות עצביות על תגובות פיזיות של גוף האדם במצבים שונים.

(*ביולוגיה*, כתה י"א [ריאלית], חלק א' (2018) עמ' 77)

ושאלה בסטטיסטיקה:
"3. אחד המתנחלים יורה על מכוניות העוברות באחד הכבישים. אם הסתברות הפגיעה שלו במכונית ביריה אחת היא 0.7, והמתנחל ירה על 10 מכוניות, מה תצפה שיהיה מספר המכוניות שנפגעו?"
(*מתמטיקה*, כתה י"א [הומאנית] (2018) עמ' 55. במדריך למורה לכתה זו מאותה שנה מופיעה בעמ' 162 התשובה: "7")

٣ يُطلق أحد المستوطنين النار على السيارات المارة في إحدى الطرق، إذا كان احتمال إصابته للسيارة في الطلقة الواحدة هو ٠,٧، أطلق المستوطن النار على ١٠ سيارات، ما توقعك لعدد السيارات التي أُصيبت؟

מטלה במקצוע השכלה מדעית:
"למחקר:
מחקרים מצביעים על עליה במספר מקרי תחלואה בסרטן בדרום חברון בהשוואה לאזורים פלסטיניים אחרים. אחקור את הקשר בין הדבר לבין קרבתה לכור של דימונה במדבר הנגב."
(*השכלה מדעית*, כתה י"א (2017) עמ' 40)

للبحث

تُشير الدراسات إلى وجود زيادة في عدد الإصابات بحالات السرطان في جنوب الخليل، مقارنة مع المناطق الفلسطينيّة الأخرى، ابحث عن علاقة ذلك بقربها من مفاعل ديْمونة في صحراء النقب.

הדמוניזציה מגיעה לעיתים למחוזות הדמיון הפרוע:
"[הכיבוש פעל ל]... שילוח להקות חזירי בר אשר גרמו נזק לתושבים וליבוליהם..."
(*לימודי חברה*, כתה ט', חלק א' (2019) עמ' 19. הפריט המדובר מסומן באדום.)

الأسواق الصّهيونيّة، كالسّيّارات، والموادّ الغذائيّة، **وإطلاق قطعان الخنازير** الّتي ألحقت الضّرر بالسُّكّان، ومحاصيلهم، وقصف المشاريع الإنتاجيّة.

ישנם גם כמה ביטויי דה-הומניזציה. הדוגמה הראשונה מתארת את האויב הישראלי כחיה רעה והשניה – כנחש:
"[המרטירים] נשאו את הלבבות כאבן, כגחלת, כאש בוערת
ורגמו בהם את החיה הרעה שעל אם הדרך.
...
[מטלה:] 1. נסביר את התיאור שנתנה המשוררת לאויב הכובש."
(*השפה הערבית 1*, כתה י"א, חלק א' (2019) ע"ע 74, 76, בהתאמה)

رَفَعوا القلوبَ على الأكُفِّ حجارةً، جَمْراً، حَريقْ
رَجَموا بها وَحْشَ الطّريقْ:

١ نبيّن الوصف الذي أطلقته الشّاعرة على العدوّ المحتلّ.

"הכיבוש הציוני מפיץ את ארסו בכל פינות החיים בפלסטין."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ח' (2018) עמ' 121)

الاحتلال الصّهيوني يبثّ سمومه في كلّ زوايا الحياة في فلسطين

המדריכים למורים מעצימים את הדמוניזציה בדרכים שונות, כדלהלן:
באמצעות מטלות:
"פעילות 2: ציור תמונה שתמחיש את הטבח: חלוקת התלמידים לקבוצות לא אחידות. כל קבוצה תידרש לדמיין את ארועי הטבח, לציירם ולצבוע אותם בצבעים מתאימים. התמונות ייתלו במקום בולט בכתה. כמה מהתמונות ייבחרו לדיון."
(מדריך למורה, *השפה הערבית* כתה ז' (2018) עמ' 153. המלים באדום במקור.)

نشاط (٢) رسم لوحة تجسد المجزرة: تقسيم الطلبة إلى مجموعات غير متجانسة، ويُطلب من كل مجموعة تخيل أحداث المجزرة، ورسمها، وتلوينها بالألوان المناسبة، وتُعلق اللوحات في مكان ظاهر في الصف، وتُختار بعض اللوحات للمناقشة.

ע"י חזרות על פריטי דמוניזציה בהיגדים, שאלות ותשובות, כמו בדוגמה שלהלן:
ההיגד: "כנופיות אלה הפיצו הרס וחורבן בעיר ונעצו את ניבי העוינות שלהן בגופה הטהור."
השאלה: "5. נבהיר את יפי התיאור: 'הן נעצו את ניבי העוינות שלהן בגופה הטהור'."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ט' (2018) עמ' 193)
התשובה: "[הכותב] דימה את הכנופיות הציוניות לחית טרף בעלת ניבים ואת העיר צפת לטרף שעליו היא מתנפלת ונועצת את ניביה בגופו."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ט' (2018) עמ' 150)

فعاثت تلك العصابات في المدينة تخريبا وتدميرا، وغرزت أنياب حقدها في جسدها الطاهر،

٥. نوضّح جمال التصوير: وغرزت أنياب حقدها في جسدها الطاهر.

ـــ شبه العصابات الصهيونية بالحيوان المفترس له أنياب، ومدينة صفد بالفريسة التي ينقض عليها ويغرز أنيابه في جسدها.

ע"י הדגשת ארועים בהם מעורבים ילדים פלסטינים בסכסוך, וע"י עידוד יצירת רגשות "הולמים" כלפי פריטי הדמוניזציה:
"כל תלמיד יתבקש לתאר את רגשותיו נוכח פשעי הכיבוש נגד הילדים הפלסטינים."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ט' (2018) עמ' 106)

٢- يطلب من كل طالب ان يصف مشاعره
تجاه جرائم الاحتلال بحق الأطفال الفلسطينيين

מימד חי ניתן לדמוניזציה בקטע המכיל ביטויים קיצוניים של התקרבנות אשר בהכרח עושים דמוניזציה לצד המתואר כמקרבן. זהו שיעור בכותרת "מכתב מילדה פלסטינית לילדי העולם" שבו "היא מתארת את הסבל הנגרם לה ולילדים בגילה..." קטעים:
"מאז שנולדתי, הם רצחו את ילדותי. הם קרעו את בובתי לגזרים ואני החבאתי אותה בליבי. מאז שנולדתי, נקבה שריקת הכדורים את אוזניי ושחור-אפלה כיסה את כל אשר סביבי...
...מדוע הם שחטו את ילדותי לעיניי ורצחו את הוורד בשדות? מדוע הם הרגו את הפרפרים בגינותינו והבהילו את הציפורים? מדוע הם הסתירו את השמש, הפיצו אפילה וחסמו את הדרכים?"
(*השפה הערבית*, כתה ח', חלק א' (2019) ע"ע 47, 48, בהתאמה)

مُنْذُ وُلِدْتُ اغْتالوا طُفولَتي، ومَزَّقوا لُعْبَتي؛ فَخَبَّأْتُها في قَلبي، منذُ وُلِدْتُ وأَزيزُ الرَّصاصِ يَخْتَرِقُ أُذُنَيَّ، ويُجَلِّلُ السَّوادُ الأشياءَ كُلَّها حَوْلي، فَأَرى عُيوناً باكِيَةً: فَهذِهِ أُمٌّ شَهيدٍ، وَهذِهِ

لا أَعْرِفُ في السِّياسَةِ شَيْئاً، لِماذا ذَبَحوا طُفولَتي أمامي، وَاغْتالوا الوَرْدَ في الحُقولِ؟ لِماذا قَتَلوا الفَراشاتِ في حَدائِقِنا، وَأَفْزَعوا الطُّيورَ؟ لِماذا حَجَبوا الشَّمْسَ، وَنَشَروا العَتَمَةَ، وَسَدّوا الدُّروبَ؟

<u>דמוניזציה של היהודים</u>

במסגרת הסכסוך מוצגים הציונים/יהודים כגזענים עם כוונות השמדה כלפי הפלסטינים, דבר שהופך אותם אוטומטית לאיום קיומי:
"...או מסיבות התגברות הרוח הגזענית, במיוחד כאשר קבוצה כלשהי סבורה כי היא הגזע הטוב ביותר עלי אדמות, או בביצוע מפעלים אימפריאליסטיים של שליטה על הארץ והתושבים, כמו האימפריאליזם הקולוניאליסטי [אל-*איסתיעמאר אל-איסתיטאני*] הציוני בפלסטין."
(*לימודי היסטוריה*, כתה י"ב [הומאנית] (2019) עמ' 5, וראו השאלה בעמ' 6 בדבר המניע הבסיסי "לתוקפנויות הציוניות נגד העם הפלסטיני".)

من النّصر. أو بسبب تنامي الرّوح العنصريّة، خاصّة عندما تعتقد جماعة ما، أنّها الجنس الأفضل على سطح الأرض أو تنفيذ مشاريع استعمارية للسيطره على الأرض والسكان، كالاستعمار الاستيطانيّ الصّهيونيّ في فِلَسطين.

"1. הציונים השתיתו את ישותם על טרור, השמדה [*איבאדה*] וקולוניאליזם [*איסתיעמאר*]. נסביר זאת."
(*השפה הערבית – המסלול האקדמי*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 28)

١ أقامَ الصَّهاينَةُ كِيانَهُم على الإرهابِ والإبادَةِ والاسْتِعْمارِ، نُبيِّنُ ذلكَ.

"היהודים ביצעו פשעי מלחמה נגד עמנו ללא הרף."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ט' (2018) עמ' 150)

ـ ارتكب اليهود جرائم حرب في حقِّ شعبنا، دون هوادة.

מדריך למורה כולל טבלת הערכה להישגי התלמיד שבה אחד הפריטים (מסומן באדום) מעניק לתלמיד את הציון הגבוה ביותר אם הוא או היא מקשר/ת את מעשי הטבח שבוצעו ע"י "הכנופיות הציוניות" לחשיבה הדתית היהודית:
"הבהרת מטרת הכנופיות הציוניות בביצוע מעשי טבח:
טוב (3): [התלמיד] קישר בצורה מדויקת בין ביצוע מעשי הטבח הציוניים וההגות הדתית היהודית.
משביע רצון (2): [התלמיד] קישר בצורה נכונה בין הגות הכנופיות הציוניות וביצוע מעשי הטבח על-ידן.
בלתי משביע רצון (1): [התלמיד] קבע בצורה נכונה את מטרת הכנופיות הציוניות בביצוע מעשי טבח [אך לא קישר בינה לבין ההגות היהודית או הציונית!]"
(מדריך למורה, *גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י' (2018) עמ' 164)

جدول (٢): مصفوفة مستويات الأداء:

المحك/ مستوى الأداء	جيد (٣)	مرضٍ (٢)	غير مرضٍ (١)
تعداد أسماء شخصيات عربية وفِلَسطينية دافعت عن فِلَسطين.	ذكر أسماء قياديين دافعوا عن فِلَسطين بشكل دقيق وصحيح.	معظم المعلومات التي قدمها عن القادة صحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن مفهوم الالتزام غير صحيحة.
تفسير أسباب سقوط المدن والقرى الفِلَسطينية بيد العصابات الصهيونية.	المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط المدن والقرى دقيقة وصحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط القرى صحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط المدن والقرى غير صحيحة.
توضيح هدف العصابات الصهيونية من ارتكاب المجازر.	ربط بين ارتكاب المجازر الصهيونية والفكر الديني اليهودي بشكل دقيق.	ربط بين فكر العصابات الصهيونية وارتكابها للمجازر بشكل صحيح.	حدّد هدف العصابات الصهيونية من ارتكاب المجازر بشكل صحيح.

אבל הדמוניזציה ליהודים נעשית גם מחוץ להקשר הסכסוך. הם מתוארים כאומה מושחתת במהותה:
"הפצת שחיתות בארץ היא מטבעם של בני ישראל."
(*הקוראן הנכבד ומדעיו*, כתה י"א [המגמה השרעית] (2013) עמ' 149)

الإفساد في الأرض من طبع بني إسرائيل.

הם גם מתוארים כאויבי האסלאם מימיו הראשונים:
"הבה נצפה בסרטון הווידאו מתוך הדיסק המצ"ב על ניסיונם של היהודים להרוג את שליח האל [מוחמד]."
(*חינוך אסלאמי*, כתה ה', חלק ב' (2019) עמ' 65)

هيّا بنا نشاهد مقطع فيديو من القرص المرفق، لمحاولة قتل اليهود رسول اللّه ﷺ.

דמוניזציה כזאת הינה חזקה ביותר בקרב חברה שהיא ברובה מסורתית ויש לה השפעה ישירה בצביעת הסכסוך בצבעים דתיים, על ההשלכות החמורות הנובעות מכך על הסיכויים לשלום. נושא עיקרי בהקשר זה הוא מה שמתואר כצורך הדוחק לשחרר את מסגד אלאקצא מ"עוזרי השטן", כפי שנאמר בשיר שנלמד בכתה ז':
"היכן הפרשים [שירכבו] אל [מסגד] אל-אקצא לשחררו מאגרוף הכפירה, מעוזרי השטן?"
(*השפה הערבית*, כתה ז', חלק א' (2019) עמ' 67)

أَيْنَ الفَوارِسُ لِلأَقْصى تُحَرِّرُهُ مِنْ قَبْضَةِ الكُفْرِ مِنْ أَعْوانِ شَيْطانِ؟

עניין אחר בהקשר זה היא המסורה של נביא האסלאם (*חדית'*) המתארת את הריגתם העתידית של היהודים ע"י המוסלמים ואשר נמצאת בשימוש רחב בתעמולה האיסלאמית האנטי-יהודית בימינו. *חדית'* זה מופיע בספר לימוד של המגמה השרעית בתיה"ס התיכוניים ברש"פ אשר מכשירה את האימאמים והדרשנים לעתיד:
"...7. הלחימה נגד היהודים והניצחון עליהם: השליח [מוחמד] בישר את קץ העושק של היהודים בארץ הקדושה הזאת וסילוק שחיתותם והכיבוש שלה על-ידם. [נמסר] מפי אבו הוריירה [אחד מחברי הנביא וממוסרי המסורות בשמו] כי הנביא אמר: 'אחרית הימים לא תבוא עד אשר ילחמו המוסלמים ביהודים והמוסלמים יהרגום, ואפילו יתחבא היהודי מאחורי סלע או עץ יאמרו הסלע או העץ: הוי מוסלמי, הוי עבד האל, הנה יהודי [מתחבא] מאחורי, בוא והרגהו. חוץ מהימלוח, שכן הוא [עץ] מעצי היהודים'."
(*אמונה*, כתה י"א [המגמה השרעית] (2013) עמ' 94)

سابعاً: مقاتلة اليهود والانتصار عليهم: فقد بشّر الرسول ﷺ بنهاية ظلم اليهود على هذه الأرض المقدسة، وإزالة فسادهم واحتلالهم لها؛ عن أبي هريرة رضي الله عنه أنّ النبي ﷺ قال: «لا تقوم الساعة حتى يقاتل المسلمون اليهود، فيقتلهم المسلمون، حتى يختبئ اليهوديّ من وراء الحجر أو الشجر، فيقول الحجر أو الشجر: يا مسلم، يا عبد الله، هذا يهوديّ خلفي فتعال فاقتله إلا الغرقد، فإنّه من شجر اليهود»[٢].

<u>אינדוקטרינציה למלחמה במקום חינוך לשלום</u>

עם אויב כמתואר לעיל, שלום איננו אופציה. עם אויב כזה יש לנהל מאבק אלים עד לסילוקו הסופי. הלגיטימיות לאלימות היא דתית – בשם ההגנה על האסלאם ומקומותיו הקדושים (מסגד אלאקצא), מוסרית – בשל הרוע הטמון ביריב, חוקית – כי היריב נחשב לכובש זר בניגוד לחוק הבינ"ל, והגיונית – מאחר שהוא מהווה איום קיומי.

<u>העדר חינוך לשלום</u>

ואכן, אין באף אחד מספרי הלימוד של הרש"פ קריאה לפתרון הסכסוך בדרכי שלום, או איזכור לדו-קיום עם ישראל. זאת, בניגוד גמור למצב בספרי הלימוד הישראליים ככל שהדברים נוגעים לסכסוך עם הפלסטינים. ישנם ביטוי או שניים בעד שלום באופן כללי, אך לא בהקשר הסכסוך. אפילו תיאור תהליך אוסלו אשר כולל את מכתבו של ערפאת לרבין ערב חתימתם על ההסכם, שבו ערפאת הכיר בזכותה של ישראל להתקיים בשלום ובביטחון והתנער מהטרור, אינו מנוצל להטפה לשלום ודו-קיום עם ישראל. למעשה, הדגש בדיון על הסכמי אוסלו מושם על חזרתם למולדת של אלפי פלסטינים וייסוד הרש"פ, ולא על היותם צעד ראשון לקראת שלום.
הקטע הרלבנטי במכתבו של ערפאת לרבין מובא באחד מספרי הלימוד של הרש"פ:
"...הארגון לשחרור פלסטין מכיר בזכותה של מדינת ישראל לחיות בשלום ובביטחון. הארגון מקבל את החלטות מועה"ב של האו"ם מס' 242 ו-338. הארגון מתחייב לתהליך השלום במזה"ת ולפתרון של שלום לסכסוך בין שני הצדדים ומכריז שכל הנושאים המדיניים הקשורים לפתרון הקבע ייפתרו במו"מ. בהתאם לכך, הארגון מגנה את השימוש בטרור ואת הפעולות האלימות האחרות..."
(*גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 77, וראו את המכתב המלא להלן:)

خطاب اعتراف منظمة التحرير بإسرائيل، بتاريخ ١٩٩٣/٩/٩م:

من الرئيس ياسر عرفات إلى إسحق رابين رئيس وزراء إسرائيل:

إنّ التوقيع على إعلان المبادئ، يفتح عهداً جديداً في تاريخ الشرق الأوسط. وبقناعة راسخة، أؤكّد على التزامات منظمة التحرير الفلسطينية الآتية:

تعترف منظمة التحرير الفلسطينية بحقّ دولة إسرائيل في العيش بسلام وأمن جديد، وتقبل المنظمة قراريّ مجلس الأمن الدولي رقْمَيْ ٢٤٢ و٣٣٨. إنّ المنظمة تُلزِم نفسها بعملية السلام في الشرق الأوسط، وبالحلّ السّلميّ للصراع بين الجانبين، وتعلن أنّ كلّ القضايا الأساسية المتعلقة بالأوضاع الدائمة سيتمّ حلها من خلال المفاوضات،.... وطبقاً لذلك، فإنّ المنظمة تُدين استخدام الإرهاب، وأعمال العنف الأخرى...، وتؤكد منظمة التحرير الفلسطينية أنّ الفقرات الواردة في الميثاق الفلسطيني التي تنفي حق إسرائيل في الوجود لم تَعُدْ سارية المفعول، وتتعهد منظمة التحرير الفلسطينية برفع التعديلات الضرورية في الميثاق الوطني إلى المجلس الوطني الفلسطيني للمصادقة الرسمية عليها.

ياسر عرفات رئيس منظمة التحرير الفلسطينية

<u>חינוך למאבק אלים לשחרור</u>

הפריט העיקרי בחינוך זה הוא ההימנון הרשמי של הרש"פ בכותרת "*פדאי*", אשר כולל ביטויים אלימים של מלחמה ונקמה (מודגשים בטקסט שלהלן). המונח עצמו הוא אסלאמי מסורתי שפירושו "אדם המקריב את עצמו" ומשתמשים בו היום בשיח הפלסטיני לציון חברי ארגוני הטרור הפלסטיניים:

"נכיר את הימנוננו הלאומי:

"*פדאי, פדאי, פדאי*, הוי ארצי, ארץ האבות
פדאי, פדאי, פדאי,
פדאי, הוי עמי, עם הנצח
בנחישותי, **אשי ובהר הגעש**
של נקמתי ובגעגועי דמי לארצי וביתי
טיפסתי על הרים ונכנסתי למאבק
הבסתי את הבלתי אפשרי וניפצתי את הכבלים
פדאי, פדאי, פדאי, הוי ארצי, ארץ האבות
פדאי, פדאי, פדאי, הוי עמי, עם הנצח
בסער הרוחות **ובאש כלי הנשק** ונחישות עמי
להמשיך במאבק פלסטין היא ביתי ונתיב
נצחוני **פלסטין היא נקמתי** וארץ העמידה
האיתנה *פדאי, פדאי, פדאי*, הוי ארצי, ארץ האבות
פדאי, פדאי, פדאי, הוי עמי, עם הנצח
בשבועה בצל הדגל
בארצי ועמי ובאש הכאב
אחיה כ*פדאי*, ואמשיך כ*פדאי* **ואמות**
כפדאי עד אשר אשוב *פדאי, פדאי, פדאי*,
הוי ארצי, ארץ האבות *פדאי, פדאי, פדאי*, הוי עמי, עם
הנצח"

(*טיפוח לאומי וחברתי*, כתה ג', חלק א' (2019) ע"ע 16 – 17. **ההדגשות הוספו**)

نَعْرِفُ نَشيدَنا الْوَطَنِيّ

نشاط (١): نَسْتَمِعُ، وَنُرَدِّد:

فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا أَرْضي يا أَرْضَ الْجُدود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا شَعْبي يا شَعْبَ الْخُلـود
بِعَزْمي وَناري وَبُرْكانِ ثاري
وَأَشْواقِ دَمّي لِأَرْضي وَداري
صَعدْتُ الْجِبالَ وَخُضْتُ النِّضالَ
قَهَرْتُ الْمُحالَ حَطَّمْتُ الْقُيود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا أَرْضي يا أَرْضَ الْجُدود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا شَعْبي يا شَعْبَ الْخُلـود

بِعَصْفِ الرِّياحِ وَنارِ السِّلاح
وَإِصْرارِ شَعْبي لِخَوْضِ الْكِفاح
فِلَسْطينُ داري وَدَرْبُ انْتِصاري
فِلَسْطينُ ثاري وَأَرْضُ الصُّمود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا أَرْضي يا أَرْضَ الْجُدود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا شَعْبي يا شَعْبَ الْخُلـود
بِحَقِّ الْقَسَمْ تَحْتَ ظِلِّ الْعَلَم
بِأَرْضي وَشَعْبي وَنارِ الْأَلَم
سَأَحْيا فِدائي وَأَمْضي فِدائي
وَأَقْضي فِدائي إِلى أَنْ أَعود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا أَرْضي يا أَرْضَ الْجُدود
فِدائي فِدائي فِدائي ***** يا شَعْبي يا شَعْبَ الْخُلـود

המאבק כפי שהוא מוצג לתלמידי כתה א', ללא טקסט:

(*שפתנו היפה*, כתה א', חלק ב' (2019) עמ' 83)

<u>השחרור הוא של כל הארץ, לא רק של הגדה המערבית ורצועת עזה</u>

אלו לא שטחי 1967, אלא הארץ בכללותה – היא זו שיש לשחרר. הימנון תנועת הנוער של ארגון אלפתח מזכיר את המהפכה (כלומר, פעילות הטרור של אלפתח שהחלה ב-1965) ואת חיפה ויפו:

"הבה נשיר:

ילדי פלסטין

אני גור אריות; אני פרח; נתנו את הנפש למהפכה — אבותינו בנו
בתים לנו בארצנו החופשית [בעבר] — אני גור אריות; אני פרח;
נשאנו את גחלת המהפכה — אל חיפה, אל יפו, אל אל-אקצא, אל
[כיפת] הסלע"

(*שפתנו היפה*, כתה ב', חלק א' (2019) עמ' 44)

מונח המציין חבר בתנועת הנוער של ארגון פת"ח.–(גור אריות

מונח המציין חברה בתנועה הנ"ל.–פרח

מהפכה – מונח המציין את פעילות ארגון פת"ח שהחלה בינואר 1965, כלומר, לפני כיבוש הגדה המערבית ורצועת עזה ע"י ישראל ב-1967)

أَطْفالُ فِلَسْطين

إبراهيم العَلي

أَنا شِبْلٌ أَنا زَهْرَة وَهَبْنا الرّوحَ للثَّوْرَة
بَنى أَجْدادُنا دوراً لَنا في أَرْضِنا الْحُرَّة
أَنا شِبْلٌ أَنا زَهْرَة حَمَلْنا جَمْرَةَ الثَّوْرَة
إلى حَيْفا إلى يافا إلى الْأَقْصى إلى الصَّخْرَة

ושיבתה של יפו מוזכרת בתרגיל לשון:

"מן הראוי הוא שיפו תשוב אל חיקנו."

(*השפה הערבית*, כתה ח', חלק ב' (2019) עמ' 102)

٢- حَرى يافا أَنْ تَعودَ لِأَحْضانِنا.

בפלסטין החופשית אין מקום לישראל, כפי שמובהר לחלוטין בתמונה שלהלן המראה מפה של כל הארץ, כולל שטח ישראל מלפני 1967, המכוסה בדגל הפלסטיני ובו כיתוב באנגלית האומר: "פלסטין החופשית":

Free Palestine"

("פלסטין החופשית")

(*מדעים וחיים*, כתה ג', חלק א' (2019) עמ' 65)

טקסט חושפני במהדורת טיוטה של ספר לימוד מדבר בפירוש על הצורך לחסל את ישראל, אבל המחברים הקפידו למחוק אותו במהדורה הסופית של הספר:

"...הישות הציונית, אשר הוקמה על אדמת פלסטין הערבית כמחסום המונע את איחוד שני חלקי המולדת הערבית הגדולה, ואשר שואפת לזרוע את זרעי מלחמת האחים בכל החברות הערביות והמוסלמיות כדי למנוע את היווצרותה של אחדות ערבית בין בני האומה הערבית שתפעל לתמיכה בהתנגדות העם הפלסטיני לשם השגת **עצמאותו ולעקירה משורש של הישות המלאכותית והזרה הזאת מהאזור הערבי**..."

(*לימודי היסטוריה*, כתה י"ב, טיוטה (ללא תאריך [2018]) עמ' 145. הקטע שנמחק **מודגש**. במקומו באה המלה "מטרותיו".)

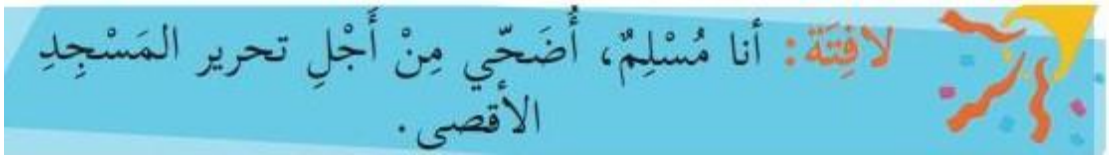
أن الوحدة العربية اليوم باتت ضرورة ملحة للأمة العربية في ضوء تعاظم الخطر الصهيوني والاخطار الاستعمارية المحدقة بها. فالكيان الصهيوني الذي تم إنشاؤه على أرض فلسطين العربية كحاجز يمنع توحيد شطري الوطن العربي الكبير، والذي يسعى إلى زرع بذور الفتنة والإحتراب في كل المجتمعات العربية والإسلامية، للحيلولة دون تشكل وحدة عربية بين أبناء الأمة العربية تعمل على دعم مقاومة الشعب الفلسطيني في تحقيق استقلاله واستئصال هذا الكيان المصطنع والغريب عن المنطقة العربية، يتطلب وحدة عربية جامعة لأبناء الامة ومقوماتها لمواجهة هذه الاخطار والتهديدات.

<u>הכנסת אלמנטים דתיים לתוך המאבק</u>

אידיאלים מסורתיים אסלאמיים, כמו ג'יהאד ומרטיריות, כמו-גם הצורך המודגש לשחרר את מסגד אלאקצא, מוכנסים כחלק בלתי נפרד של המאבק:

"כרזה: אני מוסלמי, אני מבצע הקרבה למען שחרור מסגד אלאקצא."

(*חינוך אסלאמי*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 65)

מדריך למורה מבהיר את תהליך האינדוקטרינציה למרטיריות ע"י מתן ייעוץ למורה בנוגע לדרכים שיש לנקוט בהן כדי ליידע את התלמיד באשר למעלות המרטיריות:

"הקשיים הצפויים ומנגנון הטיפול בהם:

הפתרונות המוצעים	הקשיים הצפויים
עידוד המחקר והחיפוש, הן ע"י פנייה לאינטרנט או לספרי יעץ או למורה ל[מקצוע] חינוך אסלאמי כדי להכיר את מעמד המרטיר ומה שנתן לו האל בלעדית מתוך כבוד לו ולמשפחתו."	כמה מהתלמידים אינם יודעים את המעלות שאלוהים מעניק בלעדית למרטירים.

(מדריך למורה, *השפה הערבית 1*, כתה י"א (2018) עמ' 74)

◈ الصّعوباتُ المتوقّعةُ وآليةُ علاجِها:

الصعوباتُ المتوقّعةُ	الحلولُ المقترحةُ
• بعض الطلاب لا يعرفُ الخصالَ التي اختصَّ اللهُ بها الشهداءَ.	• تشجيع البحثِ والتنقيب سواء أكان ذلك بالرجوع للشبكةِ العنكبوتيةِ، أم للكتبِ المعرفيّة، أم لمعلمِ التربيةِ الإسلامية؛ للوقوفِ على مكانةِ الشهيدِ، وما اختصه الله به إكراماً له ولأهلِه.

הצגת היהודים כאויבי האסלאם – כפי שכבר הובהר – משמשת גם היא למטרה זו.

<u>זכות השיבה כחלק מהשחרור</u>

נושא הפליטים הינו חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים, החל בתיאור הבריחה או הגירוש, דרך החיים הבלתי נסבלים במחנות הפליטים והגעגועים למקומות המגורים הקודמים, וכלה בשיבה האלימה לאותם מקומות. כל האלמנטים הללו מפוזרים לכל אורך תוכנית הלימודים.

החמרה: הספרים שיצאו לאור מ-2016 ואילך מדגישים בבירור רב שהפליטים ישובו לפלסטין המשוחררת ולא לישראל. להלן שלוש דוגמאות:

"אנו נשוב; אנו נשוב עם הנשרים הדואים; אנו נשוב עם הרוח הנושבת בחוזקה; אנו נשוב אל הכרמים ועצי הזית; אנו נשוב כדי להניף את דגל פלסטין לצד פרח הכלנית על גבעותינו הירוקות."

(*השפה הערבית*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 84)

سَنَعودُ، سَنَعودُ مَعَ النُّسورِ المُحلِّقَةِ، سَنَعودُ مَعَ الرّيحِ العاتِيَةِ، سَنَعودُ إلى الكَرْمِ وَالزَّيْتونِ، سَنَعودُ؛ لِنَرْفَعَ عَلَمَ فِلَسْطينَ، إلى جانِبِ زَهْرَةِ الحَنّونِ عَلى رَوابينا الخَضْراءِ.

"אני הוא הבעלים של הזכות הכבירה שממנה אצור את המחר
אקחנה בחזרה; אקחנה בחזרה כמולדת יקרה וריבונית
אזעזע את העולם מחר ואצעד כצבא מלוכד
יש לי פגישה עם מולדתי ולא יתכן שאשכח את הפגישה."

(*השפה הערבית*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 86, וראו בין השאלות הנלוות: "המשורר קבע את צורת השיבה. נבהיר אותה כפי שהיא מופיעה בשיר.")

أنا صاحِبُ الحَقِّ الكَبيـ ... ـرِ وَصانِعٌ مِنْهُ الغَدا
سَأُعيدُهُ .. وَأُعيدُهُ ... وَطَناً عَزيزاً سَيِّدا
سَأُزَلْزِلُ الدُّنيا غَدًا ... وَأَسيرُ جَيْشاً أَوْحَدا
لي مَوْعِدٌ في مَوْطِني ... هَيْهاتَ أَنْسى المَوْعِدا

"אכן, אני משוגע. האין זה אשר מגורש ממולדתו ואז הוא מוכן לשוב אליה כאורח אצל השודדים שתפסו עליה בעלות, משוגע באמת?"

(*השפה הערבית*, כתה י', חלק א' (2019) עמ' 58)

- حَقّاً إنّي لَمَجْنونٌ، أَوَلَيْسَ مَنْ يُطْرَدُ مِنْ وَطَنِهِ، ثُمَّ يَرْضى أنْ يَعودَ إلَيْهِ ضَيْفاً عَلى اللُّصوصِ الّذينَ تَمَلَّكوهُ... مَجْنوناً حَقّاً؟

מדריך למורה חושף את האינדוקטרינציה האינטנסיבית בעניין זה, עם מטלה בלתי שגרתית, בהמשך לסיפור בהקשר זה:
"[התלמיד] יקרא בקול רם את האימרה 'שוב-נשוב!' שנאמרה ע"י לילא לפרפרים."
(מטלה: מדריך למורה, *שפתנו היפה*, כתה ד' (2018) עמ' 41)

يهتف بعبارة (سنعود حتماً)
التي قالتها ليلى للفراشات.

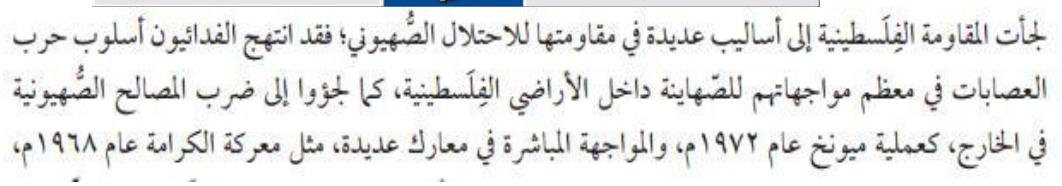
<u>החמרה: הטרור כחלק בלתי נפרד מהמאבק</u>
הטרור – התקפות מכוונות בנשק נגד אזרחים – הינו חלק בלתי נפרד ממאבק השחרור. הדבר מובא במשתמע בספרי הלימוד הישנים ונדון מפורשות בספרים החדשים יותר. פעילות הטרור של ארגון אלפתח מפוארת בתארים "מהפכה", "התנגדות" ו"פעולות הקרבה עצמית [*עמליאת פדאיה*]". אין שום היסוס מצד המחנכים הפלסטינים להתייחס לפעולות ספציפיות בהקשר זה, כגון חטיפת מטוסים אזרחיים, ההתקפה על הנבחרת האולימפית הישראלית במינכן ב-1972 וההתקפה על האוטובוס האזרחי הישראלי בכביש החוף ב-1978 תחת פיקודה של הטרוריסטית דלאל אלמוגרבי.
"המהפכה הפלסטינית בת-זמננו פרצה ב-1965 והעם הפלסטיני החל את שלב המאבק המזויין המאורגן נגד הכיבוש הציוני בפעולת ההקרבה העצמית [*עמליה פדאיה*] הראשונה שלו ב-1.1.1965, כאשר כוחות אל-עאציפה [האגף הצבאי של תנועת אלפתח] פוצצו את מנהרת עילבון [של המוביל הארצי – הפעולה נכשלה] ובעקבותיה באה סידרת פעולות הקרבה עצמית [נוספות]. האדם הפלסטיני הפך מפליט לפדאי..."
(*לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק ב' (2019) עמ' 51)

انطلقت الثّورة الفِلَسطينية المعاصرة عام ١٩٦٥م، وبدأ الشّعب الفِلَسطيني مرحلة الكفاح المسلّح المنظّم ضدّ الاحتلال الصُّهيوني، بانطلاق أول عملية فدائية في ١/١/١٩٦٥م، عندما قامت قوّات العاصفة بتفجير نفق عَيْلَبون، تلتها سلسلة من العمليات الفدائية، وتحوّل الفِلَسطيني من لاجئ إلى فدائي، ينطلق من قواعد مجاورة للأرض المحتلة، وقد برزت أهمّيّة الثّورة في كونها اعتمدت

"...הארגונים הפלסטיניים הגיבו [על התקפותיה של ישראל נגדם בלבנון] במספר פעולות נגד מטרות ציוניות ובכללן פעולות לחטיפת מטוסים..."
(*גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק ב' (2019) עמ' 61)

والمدن والمراكز الاقتصاديّة اللبنانية، وردّت الفصائل الفِلَسطينيّة بعدد من العمليات ضد الأهداف الصُّهيونية، من بينها عمليات اختطاف الطائرات، ونفّذ الاحتلال الصُّهيونيّ عمليّة (فردان) عام ١٩٧٣م؛

"ההתנגדות הפלסטינית נקטה בשיטות רבות בהתנגדותה לכיבוש הציוני. *הפדאים* נקטו בשיטת הגרילה ברוב עימותיהם עם הציונים בתוך השטחים הפלסטיניים. כמו-כן פנו לפגוע באינטרסים הציוניים בחו"ל, כגון **פעולת מינכן** בשנת 1972 והעימות הישיר בקרבות רבים, כמו קרב כראמה בשנת 1968."
(*לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק ב' (2019) עמ' 52. **ההדגשה הוספה.**)

لجأت المقاومة الفِلَسطينية إلى أساليب عديدة في مقاومتها للاحتلال الصُّهيوني؛ فقد انتهج الفدائيون أسلوب حرب العصابات في معظم مواجهاتهم للصّهاينة داخل الأراضي الفِلَسطينية، كما لجؤوا إلى ضرب المصالح الصُّهيونية في الخارج، كعملية ميونخ عام ١٩٧٢م، والمواجهة المباشرة في معارك عديدة، مثل معركة الكرامة عام ١٩٦٨م،

"דלאל אלמוגרבי
[מאת] המחברים [של ספר הלימוד]
מול הטקסט:
ההיסטוריה הפלסטינית שלנו מלאה בהרבה שמות של מרטירים שנתנו את נפשם כקורבן למען המולדת. ביניהם [נמצאת] המרטירית דלאל אלמוגרבי שציירה במאבקה תמונה של קריאת תגר וגבורה שהפכו את זכרה לנצחי בליבותינו ומוחותינו. הטקסט שלפנינו מדבר על היבט של דרך מאבקה."
(*השפה הערבית*, כתה ה', חלק ב' (2019) עמ' 51)

دَلالُ المُغْرِبِيّ

(المُؤَلِّفون)

بَيْنَ يَدَيِ النَّصِّ

يَحْفَلُ تاريخُنا الفِلَسْطينيُّ بِكَثيرٍ مِنْ أَسْماءِ الشُّهَداءِ الَّذينَ قَدَّموا أَرْواحَهُمْ فِداءً لِلْوَطَنِ، مِنْهُمُ الشَّهيدَةُ دَلالُ المُغْرِبيّ الَّتي سَطَّرَتْ بِبَسالِها صورَةً مِنْ صُوَرِ التَّحَدّي وَالبُطولَةِ؛ ما جَعَلَ ذِكْرَها خالِداً في قُلوبِنا وَعُقولِنا. وَالنَّصُّ الَّذي بَيْنَ أَيْدينا يَتَحَدَّثُ عَنْ طَرَفٍ مِنْ مَسيرَةِ بَسالِها.

٥١

مِدريخ למורה מבהיר יותר כי דלאל אלמוגרבי, שהביאה לרצח 37 אזרחים ישראלים ובהם 13 ילדים, הפכה להיות לבעלת מעמד גבוה יותר מאשר עיז אלדין אלקסאם, מקור ההשראה ההיסטורי לארגון חמאס הטרוריסטי. להלן טקסט בספר לימוד לכתה ה' שבו מוזכרים עיז אלדין אלקסאם, דלאל אלמוגרבי ויאסר ערפאת (מסומנים באדום):

مَنْ مِنّا يَنْسى خالِدَ بنَ الوَليدِ، وَأُمَّ عُمارَةَ نُسَيْبَةَ بِنْتَ كَعْبٍ الأَنْصارِيَّةَ، وَخَوْلَةَ بِنْتَ الأَزْوَرِ، وَطارِقَ بنَ زِيادٍ، وَصَلاحَ الدِّينِ الأَيوبيَّ، وَقُطُزَ، وَعُمَرَ المُخْتارَ، وَعِزَّ الدّينِ القَسّام، وَدَلالَ المُغْرَبي، وَياسِرَ عَرَفات، وَغَيْرَهُمْ مِنْ هذهِ الأَقمارِ الَّتي لا تَغيبُ،

(*השפה הערבית*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 15)
לאחר הקטע הזה באה שאלה שבה מתבקש התלמיד לציין את שמותיהם של שניים בלבד מתוך השלושה שניתנים כאן:
"2. נציין את שמותיהם של שני גיבורים
פלסטינים שנזכרו בטקסט."
(*השפה הערבית*, כתה ה', חלק א' (2019) עמ' 16)

٢ نُسَمّي بَطَلَيْنِ فِلَسطينيَّينِ وَرَدَ ذِكْرُهُما في النَّصِّ.

התשובה ניתנת במדריך למורה לאותה כתה:
"2. יאסר ערפאת, דלאל אלמוגרבי"
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ה' (2018) עמ' 191)

٢_ ياسر عرفات، دلال المغربي

עיז אלדין אלקסאם מושמט וכך נשארים דלאל אלמוגרבי ויאסר ערפאת כגיבורים הפלסטינים המובילים.
דלאל אלמוגרבי היא דמות-מופת לילדים הפלסטינים ומושם הדגש על פרטי-פרטים בעניינה, כדי להטמיע את זיכרונה במוחות התלמידים. הקטע שלהלן, הלקוח מרשימת המטרות של השיעור שבמדריך למורה, חושף זאת בצורה ברורה ביותר:
"4. [על התלמיד] לציין את המקום שבו נולדה דלאל אלמוגרבי.
5. לציין את שם הקבוצה שעליה פיקדה דלאל ואת מספר חבריה.
6. לקבוע את גילה של דלאל כאשר נפלה כמרטירית.
7. לציין את המקום שבו נחתו היא וקבוצתה.
8. להבהיר את המטרה בביצוע פעולת חטיפת האוטובוס ע"י דלאל וקבוצתה.
9. לפרט את תוצאת הקרב שהתנהל בין כוחות הכיבוש וקבוצתה של דלאל."
(מדריך למורה, *השפה הערבית*, כתה ה' (2018) עמ' 110)

٤- أن يذكر البلد الذي ولدت فيه دلال المغربي.
٥- أن يذكر اسم المجموعة التي قادتها دلال وعدد أفرادها.
٦- أن يحدد عمر دلال عندما استشهدت.
٧- أين يذكر المكان الذي نزلت فيه هي ومجوعتها.
٨- أن يوضح الهدف من قيام دلال ومجموعتها بعملية اختطاف الحافلة.
٩- أن يبين نتيجة المعركة التي دارت بين قوات الاحتلال ومجموعة دلال.

מבחינה אידיאולוגית, נעשה מאמץ להתעמת עם התפיסות המערביות של הטרור ע"י הצגתו כהתנגדות לכיבוש:

"כמה מדינות ואמצעי התקשורת שלהן מחשיבות את הפעולות הנגקטות ע"י תנועות השחרור הלאומיות כמעשי טרור. במקרה הפלסטיני, הכיבוש הציוני וכמה מהמדינות התומכות בו מחשיבים את מאבקו של העם הפלסטיני לשחרור מולדתו כפעילות טרוריסטית שיש לפעול נגדה ולשים לה קץ בכל האמצעים. מצד שני, תוכל למצוא מדינות רבות אחרות המחשיבות את ההתנגדות של העם הפלסטיני כלגיטימית וכזכות חוקית שאושרה ע"י הקהילה הבינ"ל וההחוק הבינ"ל...

נושא לדיון: ישנם אנשים שמפרשים את פעולות ההתנגדות המבוצעות ע"י תנועות השחרור כפעולות טרור. כיצד תשיב על כך?"

(*לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק ב' (2019) עמ' 12)

تلجأ بعض الدّول ووسائل إعلامها إلى اعتبار الأعمال التي تقوم بها حركات التّحرّر الوطني أعمالاً إرهابية، وفي الحالة الفِلَسطينية، فإنّ الاحتلال الصُّهيوني، وبعض الدّول الدّاعمة له تعتبر كفاح الشّعب الفِلَسطيني من أجل تحرير وطنه عملاً إرهابياً يجب مقاومته، والقضاء عليه بالوسائل كافّة، وتجد بالمقابل دولاً أخرى عديدة تعتبر مقاومة الشّعب الفِلَسطيني مشروعة، وحقّاً قانونياً يُقرّه المجتمع الدّولي والقوانين الدّولية.

قضية للنّقاش:

يُفسّر البعض أعمال المقاومة الّتي تقوم بها الحركات التّحرّرية بأنّها أعمال إرهابية. كيف نردّ على ذلك؟

<u>החמרה: התייחסות קונקרטית ליריב</u>

שלא כקודמיהם, ספרי הלימוד שיצאו לאור החל מ-2016 מכילים כמה התייחסויות קצרות ליריב הישראלי-יהודי בעת הדיון במאבק לשחרור.

הקטע הראשון שלהלן הוא שיר הנלמד בכתה ג' אשר מזכיר את השמדת "שרידיהם המובסים של הזרים [*פולול אלגורבא'*]":

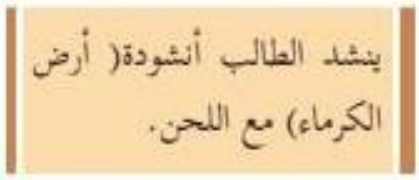
"נשיר ונלמד בע"פ: אדמת האצילים

נשבעתי! אקריב את דמי
כדי להרוות את אדמת האצילים ולסלק את
הגזלן [*ע'אצב* – רמז לישראל] מארצי
ולהשמיד [*אוביד*] את שרידיהם המובסים של הזרים
הוי ארץ [מסגד] אלאקצא והמקום המקודש [*חרם*]
הוי ערש הגאווה והאצילות
סבלנות, סבלנות, שכן הנצחון לנו הוא
והשחר מפציע מבעד לחשכה"

(*שפתנו היפה*, כתה ג', חלק ב' (2019) עמ' 66)

המדריך למורה של אותה כתה מגלה כי יש לשיר הזה לחן וכי התלמידים שרים אותו בכתה:
"התלמיד ישיר את השיר 'אדמת האצילים' בלחן [שלו]."
(מדריך למורה, *שפתנו היפה*, כתה ג' (2018) עמ' 56)

ישנם עשרות סרטוני יוטיוב מבתי"ס שונים בגדה המערבית המראים את הילדים עושים כן. להלן דוגמה אחת:
https://www.youtube.com/watch?v=Yan7tf3E6UU
צילום מסך של הקליפ הזה ובו הכיתוב:
"שיר 'אדמת האצילים', כתה ג' [בביה"ס] היסודי, לחן [מאת] רביע אבו בכר"

הדוגמה השניה היא קטע מסיפור שנלמד בכתה ט' אשר מתאר את שריפתם של יהודים באוטובוס אזרחי באמצעות בקבוקי תבערה ליד העיר ראמאללה בביטוי "מסיבת צלי [*חפלת שיוואי*]":

"השכן: 'העוצר אינו כולל אותנו ב[שכונת] אלשרפה. הוא מוטל על [שכונת] אלנתאריש. נראה שיש שם מסיבת צלי [*חפלת שיוואא*] בבקבוקי תבערה על אחד האוטובוסים של הקולוניה [*מוסתעמרה*] פסגות על הר אלטוויל'." (*השפה הערבית*, כתה ט', חלק א' (2019) עמ' 61. הביטוי "מסיבת צלי" מסומן באדום.)

الْجارُ: حَظَرُ التَّجَوُّلِ لا يَشْمَلُنا في (الشَّرَفَةِ) مَفْروضٌ عَلى
(التَّاريش) عَلى ما يَبْدو هُناكَ حَفْلَةُ شِواءٍ بِالْقَنابِلِ الْحارِقَةِ لِإِحْدى
حافِلاتِ مُسْتَعْمَرَةِ (بساغوت) عَلى الْجَبَلِ الطَّويلِ.

סיכום

- עפ"י ספרי הלימוד של הרש"פ, הסכסוך הוא מאבק לחיים ולמוות בין שני צדדים בלתי שווים. מצד אחד, אוכלוסיה ילידית, ומצד שני, כוח מיתי חזק – הציונות – המיוצגת ע"י מתיישבים זרים המנסים ליצור הוכחות מזויפות – היסטוריות וארכיאולוגיות – במטרה לתת לגיטימציה לתביעתם השקרית בדבר השתייכות לארץ. המניע שלהם בתוקפנותם מתואר כגזעני בבסיסו ובעל כוונות השמדה.
- האוכלוסיה הזרה הזאת כבשה את רובה של פלסטין ב-1948 ואת יתרתה ב-1967, טבחה בילידים, גירשה מאות אלפים מהם במה שמתואר כ"טיהור אתני", הרסה את בתיהם וכפריהם והתיישבה שם במקומם. לאסון הזה – *נכבה* בשיח הפלסטיני – היו שתי תוצאות: ייסודה של "הישות הציונית" על אדמת פלסטין ויצירתה של בעיית הפליטים הפלסטינים. על-מנת לשים קץ לאסון ולהפוך את פלסטין לחופשית, יש לחסל את שתיהן. יתירה מזו, החזון הפלסטיני כולל לא רק את מחיקתה של מדינת ישראל, אלא גם את "סילוק" ששת מיליוני אזרחיה היהודים מהארץ.
- זוהי תוכנית לימודים מבשרת רע. ברור מהחומר שנמצא בספרי הלימוד, בפרט אלה מהם שיצאו לאור לאחרונה, וביתר שאת – ממדריכי המורים, שהרש"פ מכינה את ילדי בתיה"ס שלה למלחמה טוטאלית נגד ישראל ונגד האוכלוסיה היהודית בארץ, עם השלכות חמורות ביותר על הדורות הצעירים של הישראלים והפלסטינים כאחד.

- סוג זה של "חינוך" חייב להיפסק אם אנו שואפים לפתרון הסכסוך בדרכי שלום.

נספח: עקרונות אונסק"ו לגבי חינוך לשלום ולסובלנות

- האם תכנית הלימודים מקדמת סובלנות, הבנה וכבוד כלפי ה"אחר" וכלפי תרבותו, הישגיו, ערכיו ואורח החיים שלו?[1]
- האם תכנית הלימודים מפתחת יכולת לפתור סכסוכים פתרון בלתי אלים?[2]
- האם תכנית הלימודים מקדמת שלום?[3]
- האם תכנית הלימודים מקדמת הבנה ושיתוף פעולה בינלאומיים ומניעה את התלמיד להבין ולשאת באחריות לשמירה על השלום?[4]
- האם תכנית הלימודים נקיה ממלים, דימויים ואידיאולוגיות שעלולים ליצור דעות קדומות, תפיסות מוטעות, סטראוטיפים, אי-הבנות, חוסר אמון, שנאה על רקע גזעי, קנאות דתית ואיבה על רקע לאומי, וכן כל סוג של שנאה ובוז לקבוצות או עמים אחרים?[5]
- האם כל החומר החינוכי (ספרי לימוד, חוברות עבודה, מדריכי מורים, מפות, איורים, עזרי הוראה) מעודכן, מדוייק, מאוזן ונקי מדעה קדומה? האם נעשה בו שימוש בקני-מידה שווים לקידום הכרה והבנה הדדית בין עמים שונים?[6]
- האם תכנית הלימודים כוללת נתונים אובייקטיביים מלאים ומעודכנים וניתוח ביקורתי של הגורמים ההיסטוריים ובני זמננו שביסוד הניגודים, הסכסוכים והמתיחות בין מדינות וקבוצות, כולל דיון בדרכים להתגבר על אותם ניגודים?[7]

רשימת המקורות שצוטטו

ספרי לימוד

השפה הערבית

1. *שפתנו היפה*, כתה א', חלק ב' (2019)
2. *שפתנו היפה*, כתה ב', חלק א' (2019)
3. *שפתנו היפה*, כתה ג', חלק ב' (2019)
4. *השפה הערבית*, כתה ה', חלק א' (2019)
5. *השפה הערבית*, כתה ה', חלק ב' (2019)
6. *השפה הערבית*, כתה ז', חלק א' (2019)
7. *השפה הערבית*, כתה ח', חלק א' (2019)
8. *השפה הערבית*, כתה ח', חלק ב' (2019)
9. *השפה הערבית*, כתה ט', חלק א' (2019)
10. *השפה הערבית*, כתה ט', חלק ב' (2019)
11. *השפה הערבית – המסלול האקדמי*, כתה י', חלק א' (2019)
12. *השפה הערבית – המסלול האקדמי*, כתה י', חלק ב' (2019)
13. *השפה הערבית 1*, כתה י"א, חלק א' (2019)

[1] מבוסס על "הכרזת העקרונות בנוגע לסובלנות" שנחתמה ע"י המדינות חברות הארגון ביום 16 נובמבר 1995, סעיפים 1, 4.2.

[2] מבוסס על "המסגרת המשולבת לפעולה בנוגע לחינוך לשלום, לזכויות אדם ודמוקרטיה" שאושרה ע"י ועידת אונסק"ו בפריז, נובמבר 1995, סעיף 9 ועל "הכרזת העקרונות בנוגע לסובלנות" הנ"ל, סעיף 5.

[3] שם, סעיף 6.

[4] מבוסס על "המלצות אונסק"ו בנוגע לחינוך להבנה, שיתוף פעולה ושלום בינלאומיים, ובנוגע לחינוך לזכויות אדם וחירויות יסוד", אשר (אומצו ע"י הוועידה הכללית בפריז ביום 19 נובמבר 1974, סעיפים III ,(6) IV.(7)

[5] שם, סעיפים III ,(6) IV ,(7) VII.18 וכן "המסגרת המשולבת" הנ"ל, סעיף (39)

[6] שם, סעיפים VI ,(39) X.4.3 וכן "הכרזת העקרונות בנוגע לסובלנות", סעיף (45)

[7] מבוסס על "המלצות אונסק"ו" הנ"ל, סעיף V.(14)

14. *השפה הערבית 1 – המסלול האקדמי*, כתה י"ב (2019)

<u>מדעי החברה</u>

1. *חינוך לאומי ולחיים*, כתה ב', חלק א' (2019)
2. *טיפוח לאומי וחברתי*, כתה ג', חלק א' (2019)
3. *טיפוח לאומי וחברתי*, כתה ד', חלק א' (2019)
4. *חינוך לאומי*, כתה ה' (2014)
5. *לימודי חברה*, כתה ה', חלק ב' (2019)
6. *לימודי חברה*, כתה ו', חלק א' (2019)
7. *חינוך לאומי*, כתה ז' (2013)
8. *היסטוריה של המזרח התיכון*, כתה ז' (2014)
9. *לימודי חברה*, כתה ח', חלק ב' (2019)
10. *לימודי חברה*, כתה ט', חלק א' (2019)
11. *גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק א' (2019)
12. *גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י', חלק ב' (2019)
13. *לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק א' (2017)
14. *לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק א' (2019)
15. *לימודי היסטוריה*, כתה י"א, חלק ב' (2019)
16. *לימודי היסטוריה*, כתה י"ב – טיוטה (ללא תאריך [2018])
17. *לימודי היסטוריה*, כתה י"ב [הומניסטית] (2019)

<u>לימודי דת</u>

1. *חינוך אסלאמי*, כתה ה', חלק א' (2019)
2. *חינוך לאומי*, כתה ה', חלק ב' (2019)
3. *אמונה*, כתה י"א [המגמה השרעית] (2013)
4. *הקוראן הנכבד ומדעיו*, כתה י"א [המגמה השרעית] (2013)

<u>מדעים</u>

1. *מדעים וחיים*, כתה ג', חלק א' (2019)
2. *מתמטיקה*, כתה ו', חלק ב' (2019)
3. *מתמטיקה*, כתה י"א, חלק א' [ריאלית] (2019)
4. *מתמטיקה*, כתה י"א, חלק ב' [ריאלית] (2019)
5. *מתמטיקה*, כתה י"א [הומניסטית] (2018)
6. *השכלה מדעית*, כתה י"א (2017)
7. *ביולוגיה*, כתה י"א, חלק א' [ריאלית] (2019)

<u>מדריכי מורים</u>

1. *שפתנו היפה*, כתה ב' (2018)
2. *שפתנו היפה*, כתה ג' (2018)
3. *שפתנו היפה*, כתה ד' (2018)
4. *השפה הערבית*, כתה ה' (2018)
5. *השפה הערבית*, כתה ז' (2018)
6. *השפה הערבית*, כתה ח' (2018)
7. *השפה הערבית*, כתה ט' (2018)
8. *גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין*, כתה י' (2018)
9. *לימודי היסטוריה*, כתה י"א (2018)

<u>המחבר</u>

ד"ר ארנון גרויס הוא מומחה לענייני המזרח התיכון וברשותו תואר ד"ר בתחום זה מהמחלקה ללימודי המזרח הקרוב באוניברסיטת פרינסטון, כמו גם תואר מ.א. במינהל ציבורי מאוניברסיטת הרווארד. הוא עיתונאי בגימלאות שעבד 42 שנים בקול ישראל בערבית, שם רכש לעצמו ניסיון נוסף בתחום המזה"ת. מאז שנת 2000 הוא חוקר את היחס ל"אחר" ולשלום בתוכניות לימודים שונות במזה"ת ופרסם דו"חות רבים העוסקים בנושא זה, תוך בחינת מעל אלף ספרי לימוד ומדריכי מורים. ד"ר גרויס הציג את ממצאיו בפני קובעי מדיניות באו"ם, בקונגרס של ארה"ב, בפרלמנט האירופי, בבית הנבחרים הבריטי, באסיפה הלאומית הצרפתית, בפרלמנטים הקנדי והשוודי ובכנסת ישראל, כמו גם בפני עיתונאים ובמכוני מחקר שונים. במשך חמש השנים האחרונות הוא התמקד בספרי הלימוד של הרשות הפלסטינית שיצאו לאור בשנים האחרונות, אשר משנים את נקודת המבט שלנו בכל הקשור לסיכויי פתרון הסכסוך הנוכחי בדרכי שלום.